

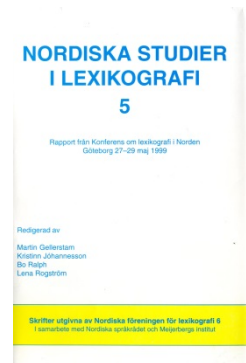
# NORDISKE STUDIER I LEKSIKOGRAFI

**Titel:** Översättningsmodeller i en ordbok? En liten användarundersökning

**Forfatter:** Nina Martola

**Kilde:** Nordiska Studier i Lexikografi 5, 2001, s. 217-235  
Rapport från Konferens om lexikografi i Norden, Göteborg 27.-29. maj 1999

**URL:** <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nsil/issue/archive>



© Nordisk forening for leksikografi

## Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

## Søgbarhed

Artiklerne i de ældre Nordiske studier i leksikografi (1-5) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Nina Martola

## Översättningsmodeller i en ordbok? En liten användarundersökning

In the new Finnish-Swedish bilingual dictionary published in 1997 there are models for how to translate certain types of Finnish words. The models are part of the front matter and from the entries there are references to the models. The word types in question are derivatives that have no equivalents at all in Swedish, or the equivalents of which cannot be constituents of the same type of syntactical constructions as the Finnish words. In order to find out whether this concept seems to work I have carried out user research where students were asked to translate sentences containing these types of constructions with the help of our models. A control group got another text about translating instead. The test persons were also asked to evaluate the models. Even if the differences between the two groups were not very big, the result was not entirely discouraging.

### 1. Bakgrund

I denna artikel kommer jag att redogöra för en användarundersökning som jag har utfört med ett antal svenskstuderande vid olika finländska universitet som testpersoner. Själva undersökningen genomfördes våren 1997 och analysen av resultaten våren 1999.

Det jag ville undersöka var hur väl de översättningsmodeller som finns med i *Stora finsk-svenska ordboken* (1997) (i fortsättningen SFSO) verkar fungera. Modellerna finns presenterade i artiklar i *LexicoNordica 2* och i *Nordiska studier i lexikografi 2*, så jag skall inte redogöra så ingående för dem här, men en kort presentation behövs säkert som bakgrund.

Modellerna är fyra till antalet, eller fem beroende på definition. I tre stycken behandlas olika typer av nominalfraser, i den fjärde kausativa verb och i den femte olika typer av tidsuttryck. Det är de tre modellerna för översättning av nominalfraser som jag har testat.

Det rör sig om finska nominalfraser som inte kan översättas ord för ord, eftersom den avledning som utgör huvudord aningen helt saknar motsvarigheter på lexikal nivå på svenska eller har ekvivalenter som är underkastade andra syntaktiska restriktioner än den finska avledningen. Som uppslagsord i en ordbok är dessa avledningar därför ytterst problematiska. I regel har detta hittills ignorerats i finsk-svenska ordböcker, men i SFSO finns alltså ett försök till lösning av problematiken i form av modellöversättningar för satser som innehåller de besvärliga ordtyperna. Typerna är egenskapssubstantiv, nomen actionis och nomen agentis. Modellerna finns både på svenska och finska och består i huvudsak av exempel på översättningar med kortfattade förklarande texter. (Se appendix.) Från alla lemman av denna typ finns det hänvisningar till modellerna. Just det aktuella ordet behöver inte finnas med bland modellöversättningarna, utan dessa är tänkta att fungera som typexempel som skall kunna tillämpas också vid översättningar av andra ord av samma typ. Hänvisningen kan antingen stå ensam, vid total avsaknad av ekvivalenter, eller ges utöver de ekvivalenter och/eller exempel som finns i själva artikeln. Sammanlagt finns det över 7 000 modellhänvisningar i ordboken

Vi var naturligtvis intresserade av att försöka få reda på hur det här försöket verkade ha utfallit, och det var därför jag beslöt genomföra en användarundersökning.

## 2. Testet

### 2.1. Testmaterialet

#### 2.1.1. Översättningsuppgiften

Studenterna fick sammanlagt 30 meningar/meningsgrupper att översätta. Dessa innehöll problematiska konstruktioner som inte gick att översätta ordagrant; 10 var exempel på egenskaps-substantiv, 10 på nomen actionis (i testmaterialet och i ordboken rubricerat som *verbalsubstantiv som anger en handling*) och 10

på nomen agentis (*verbalsubstantiv som anger den handlande*). Meningarna var hämtade ur en finsk korpus och således autentiska. De representerade alla tidningstext. Vissa längre namn och personbetecknande nominalsubstantiv var utbytta ut mot *X* för korthetens skull. För varje sats att översätta fanns det med så mycket kontext som behövdes för att det skulle gå att åstadkomma en vettig översättning, men testpersonerna fick koncentrera sig på de problematiska partierna. Text som var med som stödjande kontext var återgiven i petit. Vissa ord som hade vållat pilotgruppen bekymmer och som inte hade relevans för själva testet gavs längst ner på sidan. De ord som hänförde sig till de ordtyper som testet gällde fick försökspersonerna leta efter i en stencil med uppkopierade artiklar ur den existerande stora finsk-svenska ordboken (FSS). Testet genomfördes innan SFSO kommit ut, vilket var viktigt så att försökspersonerna inte hade haft tillfälle att läsa modellerna.

Seija Tiisala, som är lektor vid Helsingfors universitet och undervisar i översättning, hjälpte till att göra det slutliga urvalet genom att ta ställning till de satser jag hade gallrat fram. Hon kommenterade också testblanketterna inför pilotundersökningen och har också i egenskap av ordförande för redaktionsrådet för SFSO kommenterat översättningsmodellerna vid åtskilliga tillfällen medan vi höll på med utarbetningen.

### 2.1.2. Stödmaterial

I varje testgrupp fick hälften av studenterna översättningsmodellerna ur SFSO som stödmaterial medan hälften fick ett annat material. Vid tiden för testet skulle SFSO just gå i tryck, så det var en så gott som färdig version av översättningsmodellerna som användes. Endast några smärre layoutjusteringar har gjorts efter det.

Jämförelsegruppen fick ett stödmaterial bestående av ett utdrag ur Rune Ingos bok *Från källspråk till målspråk*, som finns både på finska och svenska (Ingo 1990 resp. 1991). Avsnittet är en allmänt hållen text om översättning, som i och för sig kunde vara

nyttig men som inte var avsedd att ge lika handfast och detaljerad hjälp.

Åbostudenterna, som läste svenska som modersmål fick stödmaterialiet på svenska, de övriga på finska.

### 2.1.3. Testpersonerna

För det egentliga testet kontaktade jag svensklärare vid olika universitet och av de sju jag var i kontakt med hade fem grupper att erbjuda och lämpliga tillfällen att genomföra testet: Joensuu, Tammerfors, Uleåborgs och Vasa universitet samt Åbo Akademi. Antalet fördelade sig på följande sätt:

Joensuu	15
Tammerfors	32
Uleåborg	33
Vasa	21
Åbo	14
Sammanlagt	115

Två testpapper fick uteslutas, det ena för att endast deluppgift A var gjord, det andra för att det inte framgick vilket av stödmaterialen försökspersonen hade haft.

Alla utom Åbostudenterna läste svenska som främmande språk. Hur långt studenterna hade hunnit i sina svenskstudier varierade, men största delen hade ett eller ett par studieår bakom sig.

### 2.1.4. Enkät

Försökspersonerna fick också i uppgift att bedöma hur bra stödmaterialiet var enligt deras uppfattning. De fick poängsätta det för var och en av de tre testdelarna på en poängskala från 0 till 4. Avsikten var att se om de som bedömt stödmaterialiet som nyttigt

också verkade ha haft större nytta av det – m.a.o. om bra poäng för översättningen korrelerade med högre bedömningspoäng för stödmaterialet.

Men samtidigt skulle enkäten tjäna som en allmän finger-visning om hur modellerna har tagits emot med tanke på framtida reviderade upplagor av SFSO. Därför ombads försökspersonerna också kommentera stödmaterialet i ord.

## **2.2. Testproceduren**

### **2.2.1. Pilotundersökning**

Som förberedelse för det egentliga testet genomförde jag en pilotundersökning på svenskstuderande vid Helsingfors universitet. De testen, med tre olika grupper, övervakade jag själv, för att se vilka instruktioner som behövdes och om något verkade gå fel, detta för att kunna ge så utförliga instruktioner som möjligt till de lärare som skulle genomföra testet vid de andra universiteten. Pilotundersökningen gav vid handen att tiden, 90 minuter, blev alltför knapp för att testa också modellen för de kausativa verben, vilket hade varit den ursprungliga tanken, så i det egentliga testet utelämnades den. Översättningarna till vissa ord som vållat pilotgrupperna problem lade jag också in under respektive uppgift.

### **2.2.2. Det egentliga testet**

Vid de egentliga testtillfällena var det lärare vid institutionerna som övervakade studenterna. Utifrån pilotundersökningen hade jag utarbetat detaljerade anvisningar till lärarna; vad de skulle säga och hur mycket tid de skulle ge för varje moment. I vänsterkanten på lärarpapperet angavs löpande minuter som ytterligare stöd.

I anvisningarna till studenterna, både i de anvisningar som fanns på testpapperen och i de instruktioner som övervakarna

ombads ge, betonades det att det *inte* var viktigt att hinna med alla satser utan att det viktiga var att försökspersonerna faktiskt utnyttjade stödmaterialet.

### 3. Resultatanalys

#### 3.1. Bedömningen av översättningarna

Poängsättningen av översättningarna genomförde jag utan att veta vilket stödmaterial svarspersonen haft till förfogande eller från vilket universitet han eller hon kom, detta för att inte omedvetet favorisera dem som haft SFSO-modellen som hjälp och också för att undvika att få förutfattade meningar om något visst universitet. Jag poängsatte endast översättningarna av de problematiska konstruktionerna. Riktig konstruktion gav 2 poäng även om ordvalet inte var helt korrekt. Hur väl eller illa resten av satsen var översatt beaktade jag inte alls. Var konstruktionen någonting ditåt gav det 1 poäng eller i vissa fall 1/2. Också påbörjade konstruktioner där man kunde se att tanken varit riktig gav 1 eller 1/2 poäng.

Från helhetssynpunkt kan bedömningen alltså vara tämligen orättvis; en försöksperson som skrev knagglig svenska men lyckades åstadkomma någon form av "modellenliga" översättningar kunde få bättre poäng än en som skrev relativt flytande men hade missat på de aktuella fraserna.

För varje deluppgift (A = egenskapssubstantiv, B = verbal-substantiv som anger en handling och C = verbalsubstantiv som anger den handlande) räknades de erhållna poängen samman och ställdes i relation till de möjliga poängen. Möjliga poäng var det poängtal försökspersonen hade kommit upp till om alla de nominalfrasöversättningar han eller hon hade försökt sig på hade blivit rätt (och alltså *inte* det maximala poängtal det gick att få totalt för en uppgift). Den slutliga poängen var kvoten av dessa två poängtal gånger tio:

$$\frac{X}{Y} \times 10$$

X = erhållna poäng  
Y = möjliga poäng

Maximipoängen per deluppgift var alltså 10 oavsett hur många eller hur få satser försökspersonen hade försökt sig på. Det här poängsättningssystemet använde jag dels eftersom de försökspersoner som faktiskt använde sig av modellerna på allvar kan antas ha hunnit med färre satser än de som satt och skrev rakt av, dels för att det ju inte var försökspersonernas allmänna svensk-kunskaper jag ville testa utan uttryckligen vad modellen kunde tänkas ge.

Först när denna poängsättning var gjord för samtliga svar kontrollerade jag vilket av stödmaterialet försökspersonerna hade haft och hur de hade bedömt det.

Av de 115 inlämnade testpapperen var det två som fick gallras bort direkt. En försöksperson hade inte lämnat in stödmaterialet tillsammans med testsvaren, så jag kunde alltså inte veta vilket-dera hon/han haft. En hade gjort bara deluppgift A. Alltså återstod 113.

När jag undersökte om försökspersonernas syn på modellerna korrelerade med deras prestationer fick jag utelämnat betydligt fler (27) testpapper. Det visade sig nämligen att flera av dem inte förstått att det var bara "översättningshjälpen", d.v.s. SFSO:s modellöversättningar respektive Ingos text de skulle bedöma. En del hade bedömt hur nyttig övning översättningsuppgiften i stort hade varit, många uttalade sig om stencilen med de uppkopierade ordboksartiklarna ur FSS och en del uttalade sig i huvudsak om de meningar de hade i uppdrag att översätta. Det här framgick av de omdömen i ord som försökspersonerna ombetts skriva. Vissa hade inte alls kommenterat i ord och för säkerhets skull uteslöt jag då också de svaren, eftersom jag inte kunde veta vad de egentligen poängsatt.

Stödmaterialet borde ha rubricerats tydligt med samma rubrik för översättningsmodellerna och den andra texten, så att rubriken kunde ha använts när man bad försökspersonerna bedöma stöd-



materialet i stället för att tala om *stencilen om översättning* eller *översättningsstencilen*.

### 3.2. Testresultat

Hur utföll då testet? Hade försökspersonerna haft nytta av översättningsmodellerna. Och vad hade de tyckt om dem?

#### 3.2.1. Resultatjämförelse

På den poängskala från 0 till 10 som jag använde hade de som hade haft översättningsmodellerna ur SFSO ungefär en poäng mer i genomsnitt än de som haft Ingos text till hjälp för deluppgifterna A och B. För C var skillnaden mindre:

TABELL 1. *Genomsnittspoäng för testgrupp och kontrollgrupp (113 testpersoner).*

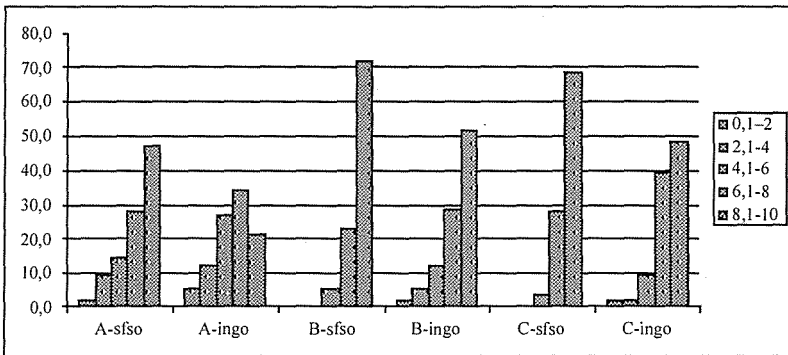
Mod.	SFSO	Ingo	skilln.
A	7,3	6,1	1,2
B	8,7	7,5	1,1
C	8,3	7,7	0,6
Antal	57	56	113

Skillnaden i genomsnittspoäng är alltså inte särskilt stor, men ser man på poängfördelningen verkar skillnaderna något större.

Skillnaden blir tydligare i grafisk framställning. Medan andelen högsta poäng (grå staplar med vita prickar) är stor eller mycket stor för dem som haft SFSO:s översättningsmodeller som hjälp är poängfördelningen jämnare för dem som haft Ingos text.

TABELL 2. *Poängfördelningen.*

Poäng	Modell A				Modell B				Modell C			
	SFSO		Ingo		SFSO		Ingo		SFSO		Ingo	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
0,0-2	1	1,8	3	5,4	0	0,0	1	1,8	0	0,0	1	1,8
2,1-4	5	8,8	7	12,5	0	0,0	3	5,4	0	0,0	1	1,8
4,1-6	8	14,0	15	26,8	3	5,3	7	12,5	2	3,5	5	8,9
6,1-8	17	28,1	19	33,9	13	22,8	16	28,6	16	28,1	22	39,3
8,1-10	26	47,4	12	21,4	41	71,9	29	51,8	39	68,4	27	48,2
	57	100	56	100	57	100	56	100	57	100	56	100

FIGUR 1. *Poängfördelningen i procent.*

Professor Timo Mäkeläinen vid Helsingfors universitets matematiska institution har haft vänligheten att göra en statistisk analys av resultatet och konstaterar att SFSO utifrån den verkar vara det bästa hjälpmedlet. Det bästa utslaget ger modell A.

	A	B	C
Wilcoxon	0.0051794	0.017614	0.019562
Permutationstest	0.0074791	0.0078863	0.012129

Ett tredje tal skulle dock behövas för att säkerställa signifikansen.

### 3.2.2. Studenternas poängsättning av modellerna

Den andra avsikten med undersökningen var alltså att ta reda på vad försökspersonerna hade ansett om översättningsmodellerna som hjälpmedel och om det fanns något samband mellan om-döme och resultat.

Studenterna fick i uppdrag att bedöma hur pass bra stödmaterialet var enligt deras uppfattning. De fick bedöma det på en poängskala mellan 0 och 4. SFSO-modellerna fick i genomsnitt drygt 2 poäng, vilket var 0,7–1,1 poäng mer än Ingos text.

I denna jämförelse kunde, såsom ovan konstaterats, endast 86 testpapper användas, eftersom många av försökspersonerna bedömt också annat än SFSO-modellerna resp. Ingos text. Konstateras kan i alla fall att två tredjedelar av dem som inte insett vad de skulle bedöma hörde till jämförelsegruppen, 18 stycken mot 9 för dem som hade haft översättningsmodellerna ur SFSO.

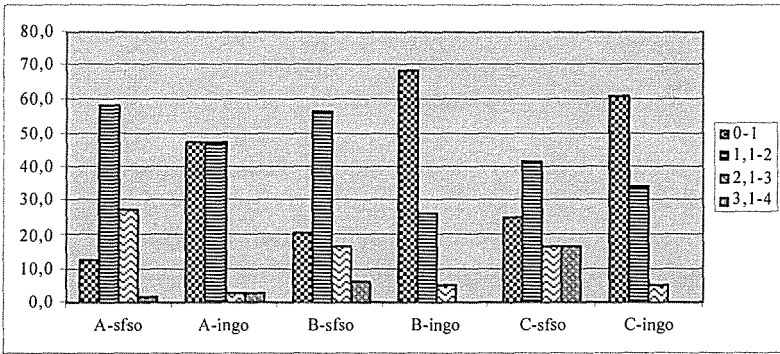
TABELL 3. *Genomsnittspoäng för stödmaterialet (skala 0–4, 86 testpersoner).*

Mod.	SFSO	Ingo	skilln.
A	2,2	1,5	0,7
B	2,1	1,1	1,0
C	2,2	1,1	1,1
Antal	48	38	86

Även vad gäller försökspersonernas bedömning av stödmaterialet blir skillnaderna tydligare om man ser på hur poängen fördelar sig (tabell 4). I figur 2 kan man se att det för SFSO är staplarna för 1,1–2 poäng (de tvärstrimmiga) som dominerar. För Ingos del är staplarna för 0–1 poäng högst (de schackrutiga) utom för modell A där båda är lika höga.

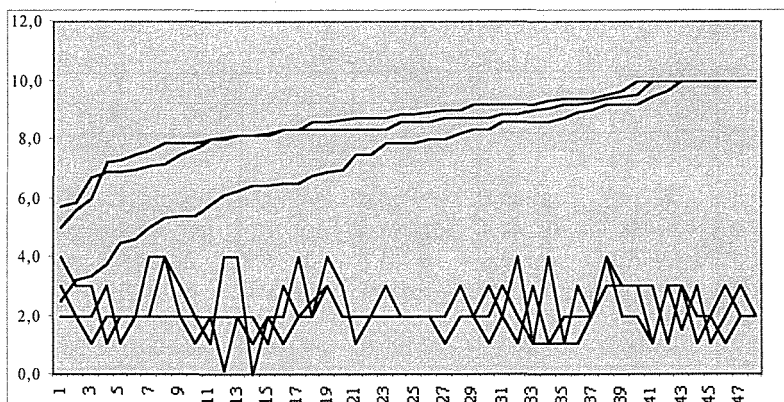
TABELL 4. *Poängfördelningen.*

Poäng	Modell A				Modell B				Modell C			
	SFSO		Ingo		SFSO		Ingo		SFSO		Ingo	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
0,0-1	6	12,5	18	47,4	10	20,8	26	68,4	12	25,0	23	60,5
1,1-2	28	58,3	18	47,4	27	56,3	10	26,3	20	41,7	13	34,2
2,1-3	13	27,1	1	2,6	8	16,7	2	5,3	8	16,7	2	5,3
3,1-4	1	2,1	1	2,6	3	6,3	0	0,0	8	16,7	0	0,0
	48	100,0	38	100,0	48	100,0	38	100,0	48	100,0	38	100,0

FIGUR 2. *Poängfördelningen i procent.*

### 3.2.3. Korrelation resultat – omdöme

Finns det då någon korrelation mellan översättningsresultat och omdöme? Det vill säga, har de som tyckt att översättningsmodellerna ur SFSO är bra faktiskt också haft mer nytta av dem i praktiken och alltså klarat översättningen bättre än de som inte tyckte modellerna var särskilt nyttiga? Svaret är nej.



FIGUR 3. *Korrelation omdöme – resultat.*  
(SFSO – 48 testpersoner).

Medan resultatpoängen för de olika modellerna långsamt stiger från 2,5 (A) – 5,0 (B) – 5,7 (C) till maximala 10 poäng så går omdömeskurvorna mellan minimum 0 och maximum 4 poäng utan någon som helst stigande tendens. Här har alltså resultatpoängen sorterats från lägsta till högsta för var och en av modellerna medan omdömespoängen följt med den resultatpoäng den hörde till.

### 3.3. Studenternas kommentarer

Med tanke på framtida revideringar av översättningsmodellerna ombads försökspersonerna också motivera sin poängsättning. Kommentarererna kommer nog att vara till nytta, även om de till många delar är motsägelsefulla, vilket i och för sig inte var oväntat. Så brukar det ju bli när man ber en större mängd personer komma med synpunkter på någonting.

I tabellen nedan har kommentarererna fördelats på olika temagrupper och indelats i positiva, negativa och neutrala. Det är självfallet avsevärda gradskillnader mellan de olika kommentarererna av samma slag, alltifrån ”ingen nytta” till ”gav inte hjälp

med alla satserna”, och gränsen mellan t.ex. neutral och positiv resp. negativ är inte heller entydig. Få att få något slag av allmän översikt har jag i alla fall försökt mig på att göra en sammanfattning i tabellform, där jag räknat samman antalet positiva, negativa och neutrala kommentarer per modell.

TABELL 5. *Studenternas kommentarer till översättningsmodellerna (48 testpersoner).*

		A	B	C	
Använde den (just) inte		3	6	3	
Kunde det (mesta)		3	9	5	
För litet tid		6	4	5	
	+/-				
Exemplen	+	17	12	11	
	∅	2	2	2	
	-	7	6	3	
Allmännytt	+	19	15	16	
	∅	11	4	10	
	-	3	8	7	
Omfattning	+			1	
	∅		1		
	-	3	1	2	
Åskådlighet	+	8	7	8	
	∅	1	2	1	
	-	14	10	6	
Övrigt	+		1	2	
	∅	1	1	1	
	-	3		2	
Totalt:					
Positiva kommentarer		+	44	35	38
Neutrala kommentarer		∅	15	10	14
Negativa kommentarer		-	30	25	20
		S:a	89	70	72
%		+	49,4	50,0	52,8
%		-	33,7	35,7	27,8

Rent allmänt kan man konstatera att de positiva omdömena överväger. I runda tal är hälften av kommentarerna positiva och

en tredjedel negativa. Bäst klarar sig modell C, nomen agentis, vilket kan tänkas bero det på att översättningsuppgiften för den delen inte var lika krånglig som för de två första och att modellen därför var lättare att utnyttja.

Särskilt till exemplen och till den allmänna nyttan av modellerna ställer sig försökspersonerna positiva. I gruppen *allmännytt*a ingår utöver "nyttig" kommentarer som "bra", "mångsidig", "påminde om vissa saker", "pekade på olika alternativ" o.d. Vad gäller åskådligheten går åsikterna mest isär. Å ena sidan finns det många kommentarer i stil med "tydlig", "bra gruppering", "systematisk" o.d. men å andra sidan också "svårbegriplig", "svår att komma underfund med", "svår att tillämpa" o.d. Några försökspersoner säger att de inte läste den förklarande texten utan bara såg på exemplen, men i gengäld efterlyser några mer förklarande text. Några påpekade att exempelsatserna i modellerna var för enkla i relation till satserna i översättningsuppgiften.

Det som också går att utläsa ur tabellen är att modell B, nomen actionis, i högre grad än de övriga verkar att ha innehållit bekanta saker. Tydligt ägnas den problematiken mer uppmärksamhet i undervisningen än egenskapssubstantiv och nomen agentis. Det är säkert också en bidragande orsak till att den deluppgiften gick något bättre än de två andra.

#### 4. Slutsatser

Vad skall man då dra för slutsatser av det här?

En aning bättre än jämförelsegruppen verkar de försökspersoner som haft översättningsmodellerna ur SFSO att ha klarat översättningen, och modellerna har också uppfattats som ett något bättre stödmaterial än Ingos text. Någon korrelation mellan positivt omdöme och bra översättningsresultat finns däremot inte. Synpunkterna på modellerna är övervägande positiva även om de kritiska kommentarerna också är förhållandevis många.

Sammanfattningsvis vågar jag i alla fall påstå, att idén med modellöversättningar i ordboken är värd att bygga vidare på. Det

skulle gälla att ta fasta på den kritik som kom fram i omdömena och utifrån den försöka förbättra modellerna på de punkter där de fick kritik.

Kanske vore det också bra att utveckla modellerna mer i riktning mot kompletterande stödmaterial på så vis, att man i varje enskild ordartikel för de ifrågasvarande ordtyperna ger åtminstone ett eller ett par exempel och därutöver gör en hänvisning till modellerna för den som behöver få veta mer. Problemet är naturligtvis att hitta naturliga finska exempel som också låter sig översättas till idiomatisk svenska. Det var ju just det problemet som var skälet till att modeller av den här typen infördes i ordboken. Men med hjälp av korpusar låter det sig kanske göras i en viss utsträckning. När den första upplagan av SFSO utarbetades fanns det en finsk korpus med några futtiga miljoner ord. Dessutom var den inte tillgänglig för redaktionen förrän under den senare delen av redigeringsarbetet och då inte för hela redaktionen. I och med att det nu föreligger en finsk textbank på drygt 40 miljoner ord (som dessutom hela tiden växer) och en stor mängd annat material i elektroniskt sökbar form blir det lättare att få fram exempel både för själva ordboksartiklarna och för översättningsmodellerna.

## Litteratur

- FSS = Cannelin, Knut & Aulis, Hirvensalo, Lauri & Hedlund, Nils. [1976] 1986. *Suomi–ruotsi suursanakirja / Finsk–svensk storordbok*. Borgå: WSOY.
- Ingo, Rune. 1990. *Lähtökielestä kohdekieleen. Johdatusta käännöstieteeseen*. Porvoo-Helsinki-Juva: WSOY.
- Ingo, Rune. 1991. *Från källspråk till målspråk. Introduktion i översättningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Martola, Nina. 1994. "Översättarhjälp i en ordbok." *Nordiske studier i leksikografi* 2:185–192.
- Martola, Nina. 1995. "Substantiv avledda av adjektiv och verb – en jämförelse mellan några ordböcker med finska som källspråk." *LexicoNordica* 2:89–108.



SFSO = *Suuri suomi–ruotsi-sanakirja / Stora finsk–svenska ordboken*. 1997. Utgivare: Werner Söderström Osakeyhtiö och Forskningscentralen för de inhemska språken. Helsinki-Juva: WSOY.

*Suuri suomi–ruotsi-sanakirja. Stora finsk–svenska ordboken. CD-ROM Win/Mac*. 1996–98. Publ: Werner Söderström Osakeyhtiö och Forskningscentralen för de inhemska språken. Progr. WSOY – Timehouse/Teklacap Oy 1998.

## Appendix: Utdrag ur översättningsmodell A

(Hämtat ur den elektroniska utgåvan av SFSO)

### 1.1 Egenskapssubstantiv med genitivattribut (eller possessivt suffix)

Ett egenskapssubstantiv med ett framförställt genitivattribut är en vanlig kombination på finska. På svenska motsvaras den oftast av andra konstruktioner.

#### 1.1.1 Nominalfras där substantiveringen motsvaras av ett adjektivattribut på svenska

*Hän kehui koiransa viisautta.*

Han skröt med sin kloka hund.

*Voitaisiin harkita jäsenäänestysten pakollisuutta.*

Man kunde överväga obligatoriska medlemsomröstningar.

Den första meningen är ett exempel på att man på svenska undviker flera genitiver efter varandra, om det inte är en person som är egenskapsbäraren. Man kan alltså tala om *hans hustrus klokh*et men ogärna om *\*hans hunds klokh*et och än mindre om *\*hans bils snabbhet*. Däremot går *hundens klokh*et bra.

#### 1.1.2 Infinitivfras

Ofta motsvaras den finska nominalfrasen av en svensk infinitivfras, vars verbdel inte har någon representation i den finska texten. Infinitivformen föregås vanligen av *att* eller av *genom att*, *för att* m.fl.

*Voitaisiin harkita jäsenäänestysten pakollisuutta.*

Man kunde överväga att göra medlemsomröstningarna obligatoriska.

... att införa obligatorisk medlemsomröstning.

*Hän ärsyttää monia epäsovinnaisuudellaan.*

Han förargar många genom att vara så okonventionell.

### 1.1.3 Att-sats

Mycket vanligt är att egenskapssubstantiv föregångna av genitiv motsvaras av en att-sats på svenska. Ett lämpligt predikatsverb tillkommer, vars form styrs av huvudsatsen.

*Hän vastusti jäsenäänestysten pakollisuutta.*

Han tyckte inte att medlemsomröstningarna skulle vara obligatoriska.

*Asian kiireellisyyden takia pidettiin ylimääräinen kokous.*

På grund av att ärendet var brådskande hölls ett extra sammanträde.

*Hän ärsyttää monia epäsovinnaisuudellaan.*

Det förargar många att han är så okonventionell.

### 1.1.4 Andra bisatser

*Hän kehui koiransa viisautta.*

Han skröt med hur klok hans hund var.

*Asian kiireellisyyden takia pidettiin ylimääräinen kokous.*

Eftersom ärendet var brådskande hölls ett extra sammanträde.

*Vaarallisuutensa takia uusi malli joutui myyntikieltoon.*

Den nya modellen förbjöds eftersom (då) den visade sig vara farlig.

Eftersom den nya modellen visade sig vara farlig förbjöds den.

*Hän ärsyttää monia epäsovinnaisuudellaan.*

Han förargar många eftersom (på grund av att) han är så okonventionell.

### 1.1.5 Ett lämpligt ord sätts in

*Asian kiireellisyyden takia pidettiin ylimääräinen kokous.*

På grund av ärendets brådskande natur hölls ett extra sammanträde.

*Rahamarkkinoiden kireys ...*

Det strama läget på penningmarknaden ...

*Hän ärsyttää monia epäsovinnaisuudellaan.*

Han förargar många med sitt okonventionella sätt.